Räddningstjänsten
Västra Blekinge

OLYCKSUTREDNING

Datum
2025-09-07
Olycksutredare
Peter Jönsson
Diarienummer
2025–000975

Brand i byggnad- flerbostadshus

Upplysningar om olyckan

Larmtid:	Torsdag 2025-05-15, kl. 01:43
Kommun:	Karlshamn
Olyckstyp:	Brand i byggnad
Objektstyp:	Flerbostadshus
Händelserapport nr:	G2025.052240

Olycksplatsundersökning genomfördes 2025-05-20. Undersökningen utfördes av olycksutredare Peter Jönsson i samverkan med Polismyndighetens kriminaltekniker.

Adress:
Räddningstjänsten Västra Blekinge
Rörvägen 3
374 32 Karlshamn

Telefon:
0454-305100

Mejladress:
vastra.blekinge@raddning.com

Bakgrund

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor 3 kap. 10§, ska kommunen se till att olyckor undersöks i skälig omfattning. Detta för att klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet samt hur insatsen genomförts.

Syfte

Syftet med utredningen är att klarlägga orsakerna till olyckan och olycksförloppet. Utredningen ska vidare mynna ut i förslag till åtgärder i syfte att förebygga och förhindra en liknande olycka. Erfarenheterna och förslagen till åtgärder ska förmedlas till de aktörer som berörs.

Metod

En olycksutredningsprocess genomförs i tre faser:

- Datainsamling
- Analys
- Åtgärdsförslag

Datainsamling:
Intervju av följande:

- Tjänstgörande insatsledare, styrkeledare och brandmän på Räddningstjänsten Västra Blekinge
- Enhetschef för stöd i ordinärt hem, Karlshamns kommun
- Informations och kommunikations strateg med ansvar för lås och larm, Karlshamns kommun

Dokumentationsinhämtning:

- Händelserapport och SOS- logg
- Händelselogg trygghetslarm

Olycksplatsundersökning genomfördes 2025-05-20.

Objektbeskrivning/Områdesspecifik information

Fastigheten som uppfördes år 1966 är ett flerbostadshus med fyra våningsplan i Mörrum, tio kilometer utanför Karlshamns tätort. Fyra våningsplan innehar bostäder där första våningsplan utöver bostäder även inkluderar förrådsutrymmen, teknikrum och tvättstuga. Fasaden är av tegel med stomme av betong. Låglutande takkonstruktion med papp som ytskikt. Den branddrabbade fastigheten innehar 29 lägenheter fördelat på fyra trapphus. Trapphuset med anslutning till bostaden där brand inträffade innehåller totalt åtta lägenheter.

Brand uppstod på våningsplan ett (markplan) i en lägenhet med ett rum och kök, toalett samt klädkammare. Utrymningsstrategi vid brand ut från aktuell bostad är via trapphus, dörr till uteplats och fönster. Byggnadstekniskt brandskydd är bedömt att uppfylla nuvarande funktionskrav som egen brandcell med att skydda mot spridning av brand och brandgaser mellan lägenheterna i byggnaden under minst 60 minuter. Röklucka för evakuering av brandgaser i trapphuset finns och manövreras innanför entrédörren.

Brandvarnare saknades i bostaden. Övrigt brandskydd var handbrandsläckare och en brandfilt placerad i hallen.

Hela flerbostadsområdet består av fem huskroppar med totalt 127 hyreslägenheter som genomgått flertalet renoveringar sedan byggnation.

Bild 1: Översikt flerbostadsområde

Väderdata

Lufttemperatur 11,7 °C och ljusförhållande mörker.

Händelseförlopp

Torsdagen den 15 maj uppstår brand i en lägenhet. Boende aktiverar sitt trygghetslarm kl. 01:39 för att påkalla hjälp. Vid kontakt med operatör på larmcentralen för trygghetslarmet informeras det om brand i bostaden. Larmsamtal via112 kom in kl. 01:43 där initial information delgavs. Händelsen indexeras under 112-samtalet till brand i byggnad, flerfamiljshus och i lägenhet.

Hemtjänstpersonal för berört område fick information via digital tjänst om att trygghetslarmet aktiverats och begav sig mot adressen. Vid försök med att ringa tillbaka till nödställd är det ingen som svarar.

Räddningstjänstens insats

Larm inkom kl. 01:44 till räddningstjänsten om brand i byggnad- flerbostadshus. Larmade resurser från räddningstjänsten blev styrkor från Karlshamn, Svängsta och ledningsenhet med insatsledare (IL). Samverkande resurser med ambulans och polis larmas även på ärendet. Styrkan från Karlshamn åkte med räddningsenhet, höjdenhet och Svängsta med räddningsenhet.

Totalinformation:

- Rökutveckling och lågor i en lägenhet
- Larmet har inkommit via larmcentral för trygghetslarm
- Det finns en finns person kvar i bostaden
- Bostadens lägenhetsnummer

Utifrån inledande information förberedde sig första ankommande styrka från Karlshamn på en livräddande rökdykarinsats. Vid första räddningsenhets framkomst från Karlshamn kl. 01:56 rapporteras det från avstånd till objektet om att det inte finns några synliga tecken på brand utanför byggnaden och närmare undersökning ska påbörjas. Vägbom behöver öppnas för att skapa tillträde in på området för räddningsfordon. Styrkeledare (SL) från Karlshamn som inledningsvis var räddningsledare (RL) och en rökdykare tar sig till fots fram till fastigheten. Efter närmare undersökning inne i trapphuset rapporteras det tre minuter senare till räddningscentralen om att brandrök observerats och dörrforcering av en säkerhetsdörr kommer genomföras. Förberedelsearbete inför en rökdykarinsats genomförs parallellt under uppstartsfasen med fordonsplacering i närhet till entrén och slangutläggning. Precis när dörrforcering skulle påbörjas kom hemtjänstens nattpersonal och kunde bistå med att digitalt öppna dörren in till lägenheten.

När lägenhetsdörren öppnas trycker brandgaser ut i trapphuset. Rökdykarinsatsen påbörjas med två rökdykare utan rökdykarledare efter intresseavvägning av RL mellan lagen om skydd mot olyckor och arbetsmiljölagen med hänsyn till möjligheten att rädda liv. Brandman som agerar rökdykarledare var chaufför på höjdenheten och fick ta på sig utrustning på plats som resulterade i en kort tidsfördröjning.

IL begärde en styrka till av räddningscentralen vid framkomst efter resursbedömning av nuläget. Övertog rollen som RL och delgav därefter en kort lägesbild kl. 02:01 om konstaterad brand i lägenhet samt brandrök i trapphus. Rökdykarna avancerar in i lägenheten där visuell sikt var obefintligt och rörde sig i riktning rakt fram i hallen. Temperaturen i IR-kameran visar inga höga värden och den högsta temperatur som noteras var cirka 70ºC. Efter ett par meter kom de fram till vardagsrummet där en medvetslös person lokaliseras i sängen. Rapporterar på rökdykarradion om att en person är funnen och uttag påbörjas. Nödställd bärs omgående ut till säker miljö för fortsatt omhändertagande. RL rapporterar till räddningscentralen kl. 02:06 om att en person är lokaliserad och ute. Rökdykarinsatsen fortsätter därefter med att säkerställa att det inte finns någon mer person kvar och ingen pågående brand. Styrkan från Svängsta får till uppgift att inledningsvis säkerställa god miljö i trapphuset där rökluckan öppnats. Därefter kontrollera övriga lägenheter med risk för brandgasspridning.

RL lämnar en fullständig lägesrapport kl. 02:09:

- Flerbostadshus med fyra våningsplan totalt.
- Konstaterad brand på bottenvåningen.
- En person funnen och ute kl. 02:05.
- Lägenhet genomsökt och branden är släckt.
- Polis på plats och fastighetsägare behöver kontaktas.
- Akut restvärdesarbete pågår.
- Prognos för insats med en timme.

Ambulansenhet övertog ansvaret för omhändertagandet av drabbad vid ankomst. Polis på plats tillser att ett arbetsområde spärras av för räddningstjänsten och ambulanspersonal.

RL kontaktar räddningscentralen och kontrollerar att fastighetsägare informerats och behov av att komma till skadeplats. Säkerställde även att restvärdesledare var aktiverad på händelsen.

Efterkontroll i brandlägenheten visar att branden var helt släckt och fortsatt arbete med akut restvärde genom ventilering med hjälp av fläkt. Endast ett mindre område med glöd i sängen hade åtgärdats genom släckningsarbete under insatsen. Brandgasspridning observeras i en lägenhet på våningsplan två som bedöms kommit in utifrån på grund av ett öppet fönster och övriga lägenheter var opåverkade.

Arbetet övergick i en avvecklingsfas och räddningsinsatsen avslutades av RL kl. 03:00. Åtgärder med fortsatt restvärde genomförs av räddningstjänsten efter beslut från restvärdesledaren. RL inväntade representant för fastighetsägaren som fick information vid framkomst om händelsen och fortsatt hantering. Avslutningsvis spärrade polisen av bostaden inför en kommande teknisk platsundersökning.

Orsak

Utifrån olycksplatsundersökning och intervjuer finns det en hypotes till varför brand uppstod i bostaden som det talar starkt för. Primärt brandområde bedöms vara i sängen vid huvudgaveln. Brandskadorna i sängens ovandel är inom ett isolerat område. Sängens delar på utsida och undre del är betydligt mindre brandskadat, vilket ger stöd till att initialbrand inträffade i sängen. Vägg intill huvudgaveln visar även ett tydligt brand-V med brandskador som ansluter från sängens höjdnivå. Orsak till branden bedöms vara glöd från cigarett eller cigaretter som antänt närliggande brännbart material.

Direkta orsaker

Det lokaliserades flertalalet använda cigaretter i primärt brandområde. Antändningsenergin från glöd har inledningsvis antänt brännbart material. Brännbart material i närhet som först blivit påverkat bedöms till sängkläder eller kläder.

Bakomliggande orsaker

Person boende i lägenheten var en riskutsatt person i ordinärt boende där stödinsatser enligt socialtjänstlagen samt hälso- och sjukvårdslagen utfördes både med hemtjänst och hemsjukvård. För att påkalla hjälp fanns det tillgång till trygghetslarm och larmmatta placerad på golvet i närhet till sängen. Aktivitet utfördes som innebar ökad risk för brand med rökning av cigaretter som frekvent nyttjades i bostaden placerad i sängen. Begränsad förmåga att uppmärksamma brand och särskilt förmåga att själv agera i samband med en brand bidrog sannolikt till omfattningen av konsekvensen när brand uppstod i bostaden.

Övergripande orsaker

Övergripande orsaker påverkas av flertalet delar. Riskutsatt person var identifierad sedan tidigare och dialog internt i personalenheten för hemtjänsten angående skyddsåtgärder har bedrivits. Det resulterade till att brandsläckare och brandfilt hade etablerats i bostaden. Överlag finns det idag av berörda aktörer inget strategiskt beslut om inriktning för att uppnå systematiskt arbete inom det förebyggande brandskyddsarbetet i ordinärt boende. Avsaknad av ett systematiskt arbetssätt är en avgörande del till att skyddsåtgärder med att förebygga helt eller minska konsekvenser inte kommit till.

Brandförlopp och skadeomfattning

När brännbart material antändes inledningsvis vid initialbranden bedöms brandens omfattning till begränsad. Syretillgången var god i bostaden och brandens utveckling beroende av att involvera ytterligare brännbart material utöver begränsat område med kläder och sängkläder. Ytterligare brännbart material i primärt brandområde var madrass, kudde, täcke och delar av sängstommen i fibröst material. Energin i framför allt madrass och stoppningen i kudden påverkade brandens utveckling. Synliga brandskador på väggen med ett tydligt brand-V visar att brand har etablerats i sängen med lågor. Brandförloppet har därefter inte utvecklats vidare och involverat övrigt brännbart material i bostaden. Förhållandet med ökad mängd brandgaser och minskad mängd syre påverkade att branden övergick till en ventilationskontrollerad fas. Pyrolyserna från glödbranden och brandens initiala skede bidrog till att hela bostaden fylldes med brandrök. Mängden tillgängligt syre minskade och branden övergick till avsvalningsfas och näst intill självslocknade med ett mindre kvarvarande område med glöd i sängen.

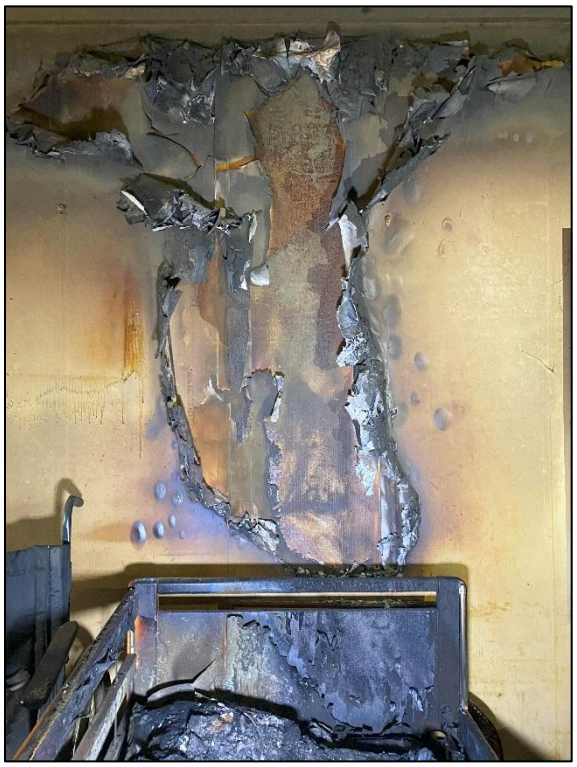

Bild 2: Del av primärt brandområde med ett tydligt brand-V som går upp på väggen.

Personskador för nödställd kvar i bostaden under brandförloppet blev mycket allvarlig och avled på sjukhus i närtid efter branden.

Skadeomfattningen i bostaden blev brandskador i sängen och vägg ovanför huvudgavel. Värmeskador i vardagsrummets tak och övre del av väggar, samt fönsterparti med observerad sprickbildning. Totalskada i hela bostaden med rökskador och sotavsättningar. När räddningstjänsten påbörjade sin rökdykarinsats via lägenhetens ytterdörr trängde brandrök ut i trapphuset med rökskador på ytskikt och lejdare som följd. Brandcellens funktionalitet med täthet ut mot trapphuset visar att på lägenhetsdörrens utsida finns det inte några synliga tecken på brand i bostaden.

Bild 3: Utsida och insida av lägenhetsdörr.

Slutsats och åtgärdsförslag

Nuvarande inriktning i samhället är att äldre ska skapas möjlighet att kunna bo kvar hemma i ordinärt boende även med vissa funktionsnedsättningar. Medellivslängden i Sverige har ökat och mellan år 2020–2030 är prognosen att antalet personer över 80 år kommer öka med 50 %. Sannolikt innebär det en ökning med fler antal personer i ordinärt boende med kognitiva sjukdomar, funktionsnedsättningar och allvarliga sjukdomar som kräver stödinsatser. Det i kombination med personer som röker och där missbruksproblematik även föreligger är faktorer som skapar ökad brandrisk. Enskilda delar eller i kombination gör att risknivån varierar och behovet av skyddsåtgärder skiljer sig åt på individnivå. Brandskydd hos riskutsatta är ett nationellt utvecklingsområde som har belysts av både Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Socialstyrelsen. Kravbilden i Boverkets byggregler för ordinärt boende inom verksamhetsklass 3A utgår i normalfallet från att boende ska ha god lokalkännedom, förutsättningar att sätta sig själv i säkerhet men inte alltid kan förväntas vara vakna. Behovet är tydligt med vikten av individanpassat brandskydd där ett systematiskt förebyggande arbete är helt avgörande för att uppnå effekt. Strategiskt arbete med inriktningsbeslut för ansvariga aktörer bedöms vara ett grundfundament. Det för att skapa förutsättningar till en implementering av ett systematiskt arbetssätt för identifiering av riskutsatta personer med tillhörande handlingsplaner, rutiner, skyddsåtgärder och uppföljning.

Flera utmanande områden finns för att uppnå arbetssätt med systemkvalitet och rättssäkerhet. Ansvarsfördelning mellan aktörer med tillhörande lagstiftning gällande av vem och hur arbetet ska bedrivas samt hur det ska finansieras bör klargöras för att kunna skapa tydliga förutsättningar. Lagen om skydd mot olyckor (LSO), socialtjänstlagen samt hälso- och sjukvårdslagen är lagar som aktörer har lagkrav mot och även lagstöd där beröringspunkter inom förebyggande brandskydd är mer eller mindre tydligt. Grunden mellan aktörer och arbetet framåt bör vara enligt samverkande principer med ett förebyggande fokus. Arbetssättet bör utgå från att säkerställa samtycke av personer som är i behov av särskilda skyddsåtgärder utifrån en rättssäker aspekt med hänsyn till integritet och sekretess. Möjligheten till samverkan och samordning mellan aktörer kan bli begränsad på grund av sekretess utan samtycke. Riskutsatta personer i ordinärt boende har ett självbestämmande och har rätt till att neka skyddsåtgärder enligt regeringsformen och socialtjänstlagen, vilket kan påverka vid enskilda fall. Möjligheten med tvångsåtgärder mot en individs vilja i ordinärt boende utöver skäligt brandskydd enligt LSO är väldigt begränsad även vid uppenbar brandrisk. Arbetsmiljön för olika personalkategorier med arbetsuppgifter i ordinärt boende är också en aspekt att lyfta fram. Fysiska risksituationer kan uppstå vid en inträffad brand med personal på plats. Även psykosociala risker om riskutsatt identifierats där förebyggande arbetssätt för hantering saknas.

Grundläggande brandskydd brast vid inträffad händelse eftersom fungerande brandvarnare saknades i bostaden utan att ersättas av annan lämplig teknisk lösning för tidig varning. Möjlighet finns att kombinera trygghetslarm med ett inbyggt röklarm eller sammankopplad brandvarnare. Skyddsåtgärder hos en riskutsatt rökande person kan vara rökförkläde och flamsäkra sängkläder. Mobil sprinkler är också en åtgärd som i vissa fall kan vara motiverad. Hemtjänstpersonalen har kontinuerligt genomgått brandskyddsutbildningar med senaste tillfälle under våren år 2025 före inträffad händelse, vilket är en rimlig kontinuitet. Under intervju av ansvarig chef för aktuellt hemtjänstområde konstaterades ett tydligt behov och en positiv inställning till att utveckla det förebyggande arbetet.

Räddningsinsatsens akuta fas under de första nio minuterna från framkomst till bostadsområdet och nödställd person var ute bedöms effektiv samt uppnå förmågebeskrivning i operativa riktlinjer. Situationer med misstanke om brand i lägenhet med vaga tecken utifrån kan vara utmanande för att bedöma allvarlighetsgraden. Ventilationskontrollerad brand kan innebära att ett plötsligt förändrat brandförlopp inträffar om de brännbara gaserna skulle antändas. Utifrån säkerhet är uppstart av en rökdykarinsats utan en rökdykarledare ett avsteg från Arbetsmiljöverkets föreskrifter för rök- och kemdykning (AFS 2007:7). Möjlighet till intresseavvägning finns mot LSO vid en livräddningssituation och är förankrad inom organisationen att tillämpas i särskilda fall efter riskbedömning. Det saknas dock rutiner för hur det ska kommuniceras på skadeplats och eventuellt till övergripande ledning för dokumentation. Fortsatta arbetet med efterkontroller i branddrabbad lägenhet och kontroller av övriga bostäder visar ett hypotesdrivet ledningsarbete om skadans eventuella omfång. Skadehantering med restvärdesåtgärder bedrevs i samverkan och underlättade återställningsarbetet av fastighetens egendomsskador.

Åtgärdsförslag externa aktörer som bedriver hemtjänst och hemsjukvård:

- Säkerställa att behovet och utvecklingsområdet är eller blir belyst av högst ansvariga tjänstemän och politiker.
- Utreda juridisk och ekonomisk ansvarsfördelning mellan samverkande aktörer.
- Aktivt bidra i samverkan och samordningsarbetet för att etablera en förebyggande arbetsmodell som säkerställer att ett skäligt brandskydd uppnås hos riskutsatta medborgare med stödinsatser i ordinärt boende.

Åtgärdsförslag Räddningstjänsten Västra Blekinge:

- Medverka till att samverkansarbete påbörjas eller intensifieras med aktörer i västra Blekinge som ansvarar för stödinsatser hos personer i ordinärt boende.
- Besluta målbild och inriktning inom området för framtida organisationen räddningstjänsten Blekinge.
- Tillse att arbetsrutiner för intresseavvägningar skapas och repetera förhållningssätt för operativa befäl vid internutbildningar.

Erfarenhetsåterföring

Olycksutredningen kommer att översändas till följande aktörer:

- MSB
- Karlshamn, Sölvesborg och Olofströms kommun
- Internt Räddningstjänsten Västra Blekinge